

Imellem læger og landsmænd

Ph.d.-afhandlingens emne er den vestgrønlandske jordemoderinstitution i perioden 1820-1920. Det primære fokus ligger på jordemødrenes rolle som mellemmand mellem de danske embedsmænd og den grønlandske befolkning. Sekundært berøres også jordemødrenes status og sociale position i de vestgrønlandske lokalsamfund.

I 1820'erne blev de første vestgrønlandske kvinder ansat af Den kongelige grønlandske Handel og oplært i dansk fødselsviden som et led i den danskes kolonipolitik's mål om at forhindre, at grønlandske mødre og børn døde i forbindelse med fødslerne. Igennem 1800-tallet blev grønlændere således uddannet til jordemødre i Grønland såvel som i Danmark. I slutningen af 1800-tallet arbejdede fire typer vestligt uddannede jordemødre langs den grønlandske vestkyst og dertil kom endvidere de "traditionelle" fødselshjælpere. Disse jordemødre og fødselshjælpere adskilte sig på mange områder fra hinanden eksempelvis, hvad angik kompetence og lønforhold.

Jordemoderinstitutionen udgjorde ryggraden i det grønlandske sundhedsvæsen og jordemødrenes rolle som mellemmand var uundværlig i den koloniale proces, idet de omskrev dansk tankegang til grønlandsk. Især blev de jordemødre, som var uddannet i Danmark og herunder "blandinger" – dvs. grønlændere som havde danskere i deres slægt - værdsatte af lægerne for denne egenskab. Afhandlingen, som hovedsaglig bygger på arkivmateriale viser, at jordemødrenes mellemmandsrolle mellem deres de danske embedsmænd og grønlænderne især var i egenskab af deres rolle som "civilisationsagenter" og "cultural brokere". Jordemødrene skulle således civilisere og kultivere den grønlandske befolkning til i højere grad at leve efter dansk standard og ikke mindst tage dansk obstetrik og medicin til sig. Konkret må der især peges på jordemødrenes indsats i forbindelse med bakteriologiens fremkomst og lægernes ønske om at udbrede hygiejneprincipperne blandt den grønlandske befolkning. Yderligere ses rollen som civilisationsagent tydeligt i de danske embedsmænds ønske om at lære de grønlandske kvinder at agere som husmødre efter dansk forståelse. Ifølge de danske embedsmænd skulle jordemødrene fremstå som foregangseksempler og pionerer for deres landsmænd, og de skulle i deres virke såvel som privat leve op til en rolle som repræsentanter for de få uddannede og såkaldte fremsynede grønlændere.

Jordemødrene havde status som delvis autoritetspersoner, men på trods af deres tilhørsforhold til det elitære grønlandske lag og deres indflydelse, skulle de stadigvæk indgå i de grønlandske lokalsamfund som andre kvinder. Dette foregik ikke altid uden konflikter, men i starten af det 20. århundrede synes jordemoderinstitutionen i højere grad at blive integreret i Grønland og jordemødrenes virke vandt i stigende grad anseelse blandt befolkningen.